

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

EL MERCAT DE LA PLAÇA DE L'OLIVAR

L'arquitecte En Guillem Forteza—amb un civisme i un esperit ciutadà digne del més fervent elogi; recollint la manera de sentir i pensar d'un gran sector d'opinió; amb la seva competència indiscutible i amb totes les raons del sentit comú—combaté, públicament, des de les planes d'"El Dia", corresponents al 25 de gener proppassat, el projecte de nou mercat a la plaça de l'Olivar, del qual és autor l'arquitecte municipal En Gaspar Bennàzar.

En Guillem Forteza, encara, acompanyava a l'escrit un croquis que presenta una solució racional de l'emplaçament del nou mercat.

L'estudi meditat d'En Guillem Forteza, que a més d'arquitecte ostenta la representació d'ex-Batle d'aquesta Ciutat, sols va merèixer unes poques paraules del Batle actual, senyor Jaume Suau, naturalment, en contra, i sense to ni so; acte seguit, fou aprovat el projecte d'En Bennàzar a la sessió que tengué l'Ajuntament el dia 28 del mateix mes de gener.

En el mateix periòdic "El Dia", del 30 del mes passat, En Guillem Forteza, replicà a les paraules del Batle amb tot encert, i sembla que aquest les sentí com si hagués sentit ploure.

No hem de repetir aquí els arguments presentats per En Forteza en contra del projecte Bennàzar, perquè són de tots els nostres lectors

prou coneguts. Però sí que hem de fer constar que ens els feim tots nostres.

El nou mercat, amb les proporcions bennazarianes que ha de tenir, és un absurd. El nou mercat, en la forma com es vol construir, no respon a les necessitats d'ordre i d'higiene modernes. El nou mercat, emplaçat a la plaça de l'Olivar, com a mercat únic, és un contrasentit. El nou mercat, que costarà uns quants milions a la Ciutat, és una despesa illògica.

No és que no creguem nosaltres en la necessitat de construir nous mercats. És que creim que no s'ha de construir un mercat sol, que pel seu emplaçament serà inaprofitable i inservible a la major part de la població.

A la plaça de l'Olivar s'hauria de construir un mercat. D'acord. Però un mercat escaient, i no un mercat gegantí i descentrat, com el del projecte Bennàzar.

Creim també que, a més d'aquest, s'haurien de construir dos mercats més: un a la vila d'avall i l'altre a Santa Caterina.

Així, tota la Ciutat estaria atesa degudament, i els veïns de la vila d'avall i dels extrems, no haurien de perdre tot el matí per fer la compra.

El projecte d'En Bennàzar no solament pateix dels defectes apuntats i d'altres que encara en podríem apuntar, sinó que per la seva grandària i monumentalitat — característiques aquestes de l'autor — és d'un cost excessiu, significa un gran sacrifici econòmic innecessari. Les expropiacions que s'hauran de fer costaran un dimoni i s'hauran de derruir, sense objecte, algunes construccions de valor artístic i arquitectònic, — altra característica de l'autor.

És clar que el mercat que tenim avui en dia no pot continuar de cap de les maneres; allò no és un mercat, és un femer. Un femer al punt més centric de la Ciutat que resta obert a la mirada després de l'enderrocament de la illeta d'En Cererols. Però així com creim que s'ha de treure aquest mercat del lloc que ocupa, també creim que no s'ha de construir un mercat sol, i que la urgència que s'ha volgut aplicar a l'aprovació del projecte no està del tot clara, ni justificada.

Aquests mateixos polítics que avui ens administren la Ciutat, són els que protestaven contra els acords dels Ajuntaments de la Dictadura, perquè deien — i també ho déiem nosaltres — que els seus components no assumien la representació popular.

¿No tenen en compte els regidors d'avui que també la seva comanda és transitòria? ¿No han pensat, aquests regidors, que des de

la seva elecció ençà, han passat una pila d'anys i que, per ventura, la confiança popular, en ells depositada llavors, no seria avui la mateixa?

Els temps han canviat i han canviat els electors. Vuit promocions d'electors han mort; vuit promocions d'electors nous hi ha al cens!

Per això, en nom d'aquesta societat renovada i nova, protestam contra el projecte aprovat, d'un mercat nou a la plaça de l'Olivar, i protestam a l'ensem contra un Ajuntament que no ha sabut o no ha volgut polsar degudament l'opinió.

VIDES ANÒNIMES (1)

MORIA suaument la primavera com un desmai de rosa, i el sol engendrava, dins un forn de foc, l'estiu vermell.

Allà, a la serra, hi havia un petit comellar amb una sola obertura, voltat d'alts espadats de penya viva que semblaven, pels seu tons, ferides sagnants i es retallaven molt amunt, sobre el cel blau, gris, ple d'estels o de núvols blancs o morats, segons els dies i les hores; les milanes, reposadament, sovint el traspassaven.

La vegetació era frondosa: alts pins d'arissades cabelleres d'or, vestits de velluts maragdins, s'escalaven, i entre les seves branques cantava el vent una melodia suau i s'emportava el seu perfum a la serra; alzines corpulentes, de fullatge gris i argentat, s'entrellaçaven amb els pins, i els seus troncs en l'ombra es forraven de llargues barbes de molsa; a les ginesteres, carregades de flor groga, xiuxiuejaven les abelles; i de les gavarreres, que es penjaven als arbres i amb els esbarzers formaven un dosser, queien pètals i volaven papellones. A la falda de la muntanya neixia l'aigua fresca i, llenegant els seus cascavells de vidre pel fons de la vall, anava a omplir més lluny una bassa, on roncaven les granotes, nedaven els teixidors, volaven les libèl·lules i creixien els liris, i més endavant, escampada pels horts, alimentava els tomàtecs de rubí transparent, les pomes colrades, els albercocs i les altres fruites de l'estiu.

Ningú no habitava la vall, salvant els ocells que, amb els seus refilets, despertaven els ecos i allunyaven la tristesa. Però, malgrat que l'home no trepitjava més que rares vegades aquells paratges solitaris, els arbres, les roques i la font, podrien contar-vos moltes tragèdies. Mireu, sinó, el que passà fa molt poc temps entre dos ocells...

A la part més alta d'un pi, a les darreres branques de la copa, una parella de cadernerres havia fet el niu, i dins el séc d'una al-

(1) Del llibre de contes "Lluernes", en preparació.

zina propera, tenia el seu una de menja-figues. Ambdues es veien una a l'altra, eren veïnades, i cada dia, en caure dins la vall el doll de l'alba, es saludaven cortesament amb els seus cants.

Un dia mútuament pogueren felicitar-se, ja que en llurs cases respectives, rompudes les closques dels ous, piulaven dèbilment els fills rescent nats. Aquell dia, més que els altres, els ecos hagueren de repetir les seves tonades.

La parella de cadernerres, de l'alba a la posta, cercava els pinyons que queien de les pinyes badades pel sol, les llevors del card i altres llepolies, per aliment dels seus petits, i volava sota el brancatge, passant de les ombres als claps de llum daurada. La de menja-figues, en canvi, per trobar els mosquits i els altres insectes, es remuntava amb gran llestesa sobre les copes dels arbres, sota del blau puríssim, dins el baf de les hores calentes.

Així passava el temps, fins que llurs fills, crescuts, aprengueren de batre les ales, sentint el cant monòton de les cigales narcotitzants i l'esquella mandrosa de les ovelles llunyanes.

En el niu de cadernerres, la més estimada era una femella formosa com un sol, i en el de menja-figues, un mascle negre i valent: essent petits es feren amics i jogaven voletejant de branca en branca, mentre ella li ensenyava el cantusseig de les seves produccions musicals més belles.

Però així com tot passa, arribà també a passar la infantesa d'aquells ocells. Ell començà a estimar-la amb tot el vigor del seu cor menut, i ella, veient-se bella, no pensava més que en cantar, en mirar-se en l'espill de la font el groc primerenc de les seves plomes, i en coquetejar amb tota una cort d'admiradors galans, entre els que hi havia el Rossinyol, el Passarell, el Verderol i altres personatges distingits.

Una vegada, els dos estaven sols; era el capvespre i la vall s'inondava de carmins i roses. Menja-figues, fent un esforç suprem s'encoratjà, i molt baixet, a cau d'orella, amb tremolós piular, digué a la Cadenera:

— Escolta amiga: no sé si t'hauràs adonat de la meva confusió quan te mir: al teu costat no sé el que em passa, és l'amor que m'empeny, i és... que jo t'estim, la meva bella.

Ella es girà, indignada i sorpresa, per respondre de mala manera, però, pensant divertir-se un xic, refrenà el seu impuls i digué:

— Mira, estimat. Són molts els que em pretenen, tots més nobles que tu, però, perquè vegis que d'això tant se me'n dona, demà

faré una prova: El que millor canti una cançó serà el meu promès.—I, sense dir més, empenqué el vol.

L'endemà al matí, l'adorada i els seus pretendents, es reuniren a una clariana del bosc. La sort volgué que Menja-figues fos el primer de fer la prova, i, volent fer-se agradable, entonà la cançó que ella li havia ensenyat en temps de grat record, però, naturalment, sols aconseguí una imitació regular i va fer un gros ridícul. Tots els seus rivals ho feren millor i hagué de retirar-se humiliat i sagnant-li el cor, com si hi tengués una pua travessada.

Havia passat molt temps de la prova esmentada, i mentre ella seguia coquetejant amb tots els seus admiradors, ell la contemplava de lluny, estimant-la més de cada dia i llanguint de tristesa.

Una tarda d'agost el sol asfixiava, i malgrat les ombres del bosc la calor era irressistible. La Cadenera feia reunió amb tota la seva cort als voltants de la font i, tenint set, eixamplà les ales i es tirà a l'aigua refrigerant. Tots es giraren per contemplar el bany, però restaren muts d'esglai en veure els estranys moviments i contorsions de la bella, que feia esforços desesperats per deslliurar-se de quelcom que la tenia encadenada.

—Veni. Veni a salvar-me...—començà a cridar.

Però tots aquells ocells, flairant el perill, es feren els desentesos i no es mogueren de les branques.

Menja-figues, que ho havia observat tot amb recança, en sentir els planys llastimosos de la seva amada no pogué contenir-se i, exposant la seva vida i la seva llibertat, volà envers ella amb intent de salvar-la. Els altres ocells, veient tal sacrifici, tanta noblesa d'ànima, es sentiren inferiors, i avergonyits s'allunyaren cap a altres regions.

Menja-figues es tirà a l'aigua al costat d'ella, féu esforços suprems, però a la fi, els dos hagueren de retre's a la realitat més trista que la mort, i ales esteses, com si empenguessen el darrer vol, restaren presos en el vesc.

Llavors, digué la Cadenera:—¡Pobre Menja-figues! Perdona'm! Ara conec, encara que tard, que l'únic que mereixia el meu amor eres tu. Tu, que has arribat al sacrifici de la teva llibertat per salvar la meva. Els altres mereixen, covards, la lliçó del teu exemple i el menyspreu de la societat. A tu, sols a tu, estim amb tot l'esclat del cor i voldria morir abans que ens separassen...

—Amada meva,— li digué Menja-figues.—No pots imaginar-te el bé que em fan les teves paraules. Ja no sent la pèrdua de la lli-

bertat, sinó que encara sofriria la mort mil vegades per haver el goig d'escoltar del teu bec, sols un pic més, que m'estimes...

Amb això, aparegueren dos jovencells de cara negra, bruts i mal vestits, i agafant el Menja-figues i la Cadernera els posaren dins un cistell, i començaren a córrer muntanya amunt, cantant i saltant, més satisfets que un dia de Pasqua.

Eren fills d'un carboner, i arribats a la cabana, mostraren al seu pare els ocells caçats. L'home, llavors, omplí la pipa, s'assegué sobre el munt de les sàrries plegades, i amb to sentenciós els digué:

—Vosaltres encara sou infants, i no podeu saber el bé que alguns ocells ens fan als homes. Aquest menja-figues que portau es mereix que el deixeu lliure: es menja les mosques i els moscards que ens empaiten i els altres insectes que tant de mal fan als nostres camps. La cadernera sí que podeu guardar-la; posau-la dins la gàvia i ens alegrarà la solitud amb els seus cants.

I així es féu. Amollaren el menja-figues i empresonaren la cadernera, que amb els seus plants alegrava els infants, perquè creien que el seu plor era un cant de gaubança.

L'ocell enamorat, malgrat la llibertat aconseguida, no es mogué més d'aquells entorns, i a les nits de lluna s'acostava a la presó de la seva amada, i passaven junts les hores, rallant i somniant en una enganyosa felicitat futura.

Ja veieu com en els boscs, on sembla que no entrà mai l'ésser humà, es desenrotllen les grans tragèdies, i com la justícia és divina, ja que també els ocells la tenen.

ELVIR SANS

Cançó de la rosa

ROSA, *rosa del roser,*
la meva amor has robada.
Rosa blanca i encarnada,
a trenc d'alba et colliré.

Davall el sol matiner
seràs ma sola estimada
i els llavis posaré
en ta boca perfumada.

O rosa, rosa no sé
per què et tenia oblidada,
tota blanca i desolada,
en la verdor del roser.

Un sol dia fruité
de la vida enamorada:
en apuntar l'estelada,
sentirem la mort qui ve.

Però el perfum guardaré
de la darrera besada:
rosa blanca i encarnada,
rosa, rosa del roser.

MIQUEL FORTEZA I PINYA

PER UN ORDENAMENT DE LA NOSTRA CULTURA

BIBLIOTHEQUES

I

L'EDITORIAL de LA NOSTRA TERRA de gener, tot i la seva deficiència d'informació, posava damunt la taula, actualitzant-lo novament, un tema tan important com és el de l'estat de les biblioteques públiques a la nostra ciutat. Plantejar el problema del llibre a casa nostra no és qüestió d'un instant, certament. Per encetar-lo només, però, cal convenir, primer que res, en l'existència de tal problema; és a dir, en la necessitat que tenim de biblioteques per al servei normal, quant i més per a l'augment i l'impuls de la nostra cultura. I encara això ens podria dur a un aparent cercle viciós. ¿Si la gent aquí, en la immensa generalitat, no llegeix, és perquè no té, ni se li donen, llibres a llegir, o aquests no existeixen per defecte de lectors?

Suposant—supòsit al meu concepte erroni—l'existència actual d'una massa de lectors, vegem quin és l'estat de les biblioteques a la seva disposició.

Però, ¿és que en tenim a la nostra ciutat de biblioteques públiques? Entenguem-nos. Depòsits o magatzems de llibres, fins i tot grans magatzems, estibes considerables de volums, en els polsosos prestatges de les quals somica abandonada la flor de la cultura i l'esforç intel·lectual de passades generacions i de passades centúries, sí que en tenim i en relativa abundància. Cosa que fins hauria d'avergonyir-nos, en considerar que els nostres passats feren, per part seva, en aquest sentit, força més que no hem fet fins ara nosaltres. Però una biblioteca no és, ni ha estat mai, un simple depòsit o magatzem de llibres on aquests no estan, o estan dificultosament, al servei del lector. Això, fins tractant-se de llibres antics d'interès gairebé exclusivament bibliogràfic o de bibliofília,

o sia de llibres dels que ja no es llegeixen. Un depòsit, un gran depòsit de llibres moderns, sense organització, sense ingressos constants que el posin al dia amb relativa aproximació, que estigui obert a les hores que la gent pot llegir, i li ofereixi un agombol confortable i estigui disposat al seu servei i a les seves necessitats, amb el criteri que les biblioteques són pels estudiosos i no els estudiosos o els lectors per a les biblioteques... El que no sia això no és una biblioteca viva. I ara com ara, a casa nostra tothom sap que les coses no van així.

La de major categoria de les biblioteques de la nostra ciutat és sens dubte la Provincial, a càrrec del cos d'arxivers i bibliotecaris de l'Estat. Aquesta biblioteca té el seu origen, com les altres similars espanyoles, en la incautació dels béns de l'Església en la primera meitat del passat segle. El seu fons està integrat així per obres procedents de les antigues llibreries conventuals de l'illa, dels jesuïtes, dels caputxins, dels franciscans, dels dominics, dels mínims, de la riquesa de les quals, sobretot de la de les dues primeres ordres, és bella mostra la important secció d'incunables i de rars que guarda, sense comptar el tresor lullà, part encara la més important del total de bibliografia lulliana existent a l'illa. Tot això, que fa un interessantíssim stock bibliogràfic de prop de 60.000 volums, instal·lat en un edifici que voreja la ruïna, on el desagombol és absolut, amb una magnífica sala antiga, això sí, amb prestatgeries de fusta obrada que envejarien moltes biblioteques de categoria, no és, però, una llibreria viva. Un estudiós modern de tipus corrent no hi té, podríem dir, cap feina, ni gairebé un simple lector corrent de literatura que aniria en va a cercar-hi obres modernes ¹. I és bo de comprendre, sabent que els únics augments d'aquests establiments són les caixes de llibres que, espaïades d'any en any, acostuma d'enviar el Ministeri, adquisicions oficials repartides amb la mateixa manca de criteri amb què foren triades; i una ínfima consignació en efectiu per adquisicions i encuadernacions que no passa de 750 ptes. anuals. Amb tot, dit sia en honor de la veritat, amb aquesta pobresa de mitjans, a la Biblioteca Provincial de Palma s'han fet veritables

¹ El mal no és d'ara. Fa seixanta anys, en 1871, ja hi havia qui se'n queixava: "La estrechez con que los presupuestos de nuestra nación atienden a la vida de las bibliotecas públicas, es causa constante de que los lectores asistentes a ellas, deseosos de seguir y conocer el progreso de las ciencias y las letras, pidan, sin éxito, repetidas veces, obras que casi nunca se hallan en las colecciones particulares, por su extensión o por su coste, y esperen en vano, un día y otro, ver satisfecha su justa demanda". (Revista de A. B. y M. Año I, n.º 5, 30-IV-1871).

miracles; la mateixa secció balear n'és bona mostra, i els treballs de relligament i de catalogació.

Un altre punt, aquest dels catàlegs. Quan en tot el món s'ha fet tanta de via vers la internacionalització de la bibliografia, aquí els reglaments oficials, vells de quaranta anys—i ja està dit tot—ens obliguen a un particularisme fossilitzador. Els catàlegs, quan n'hi ha, són inabordables pel lector. Sabent això, és pura fantasia de somniar el préstec a domicili i altres coses.

Darrera la Provincial, segueix en importància la Reial i Episcopal Biblioteca del Palau, fundada amb caràcter privat en 1729 el darrer any del pontificat del bisbe Fernández Zapata, i que s'augmentà prest amb els duplicats de la dels jesuïtes, expulsats en 1767, recollits pel bisbe Guerra. Aquest mateix famós bisbe antilullista hi dugué en 1798 els restes de la cremada llibreria de la Seu, entre ells còdexs i incunables, i l'augmentà molt, més tard, el famós bibliotecari Guillem Ramon, de Porreras, que hi havia estat posat pel bisbe Nadal. Traslladada des del primer pis al seu actual emplaçament en 1889, en temps del bisbe Cervera, els grans augments d'aquesta biblioteca són del temps del bisbe Campins, amb els importantíssims donatius de llibres de l'Acadèmic P. Miquel Mir que hi envià a més les llibreries d'Urbano Ferreiroa i Antonio M.ª Fabié, i en 1908 havia remés en total més de deu mil volums i dos mil follets, i en procurà encara d'altres. El caràcter del P. Mir com Acadèmic i Bibliotecari perpetu de l'Espanyola donen el to de les seves remeses i de la biblioteca que en resultava. La vintena de mils volums de què consta actualment estan a la disposició del lector a hores restringides, i encara amb les altres restriccions que suposa la no existència de catàlegs, ni de llum suficient a la sala, sense mes orientació que la massa vaga de cartellets topogràfics que són guia per la part més antiga.

Apart d'aquestes dues que podríem anomenar, dins un sentit de relativitat, grans biblioteques, d'altres n'hi ha encara, més petites, a ciutat, públiques i privades. Són entre les primeres la del Museu Pedagògic, a l'edifici de la Misericòrdia, de moderna creació i organització i de la que depenen unes quantes de populars escampades pels pobles. Semi públiques, o pels socis, són les del "Círculo Mallorquín", amb catalogació decimal, si bé lleugerament modificada, i que sense perdre el seu caràcter de general, mostra en els seus fons un fort predomini del dret i matèries afins, i de la vaga i amena literatura; la del Claustre de l'Institut; del Col·legi de Metges;

de l'Arqueològica, fons importantíssim d'història i arqueologia, i tresor únic a Mallorca de revistes estrangeres, rebudes com a canvis del "Bolletí".

En aquesta secció haurien de figurar també les actuals llibreries dels convents de diverses ordres religioses, i les de la Sapiència i del Seminari. La primera, important pels còdexs i edicions lul·lianes; l'altra, més important i moderna, comptava ja l'any 1900, els seus vuit mil cinc-cents volums, i ha estat augmentada curosament en els darrers anys.¹

De biblioteques particulars de categoria, la nostra n'ha estat sempre terra. Fa dos dies, com aquell qui diu, que els 18.000 volums de la de la Romana, adquirits per l'Estat (1864), passaven a la Nacional; que es desfeien la Villalonga i la Despuig, i que la d'Ayamans, de 12.000 volums, primer en depòsit en els franciscans, se n'anava també a engrossir el fons d'altres biblioteques, d'entitats de la península que tenien prou cura d'arreglar-los quan no saltres els deixàvem partir amb indiferència. I amb totes aquestes minves importantíssimes tenim encara nuclis bibliogràfics particulars de tant d'interès com les llibreries de Campofranco i del Marquès de Vivot, amb el fons que fou dels antics caputxins; de Casa Aguiló, en la que deixaren empremta tres generacions de bibliòfils; sense comptar-ne d'altres de més petites i de més moderna creació.

El panorama, com es veu, no és conhortador. Llibres vells, molts encara. Llibres moderns, alguns, bastants i tot. Llibres nous, actuals, i revistes, escassos, ben escassos. I tot plegat, sense organització, sense confort, sense res. La carència de mitjans per a qual-sevol treball d'investigació i d'erudició és notòria a casa nostra, i és notori també l'*handicap* que suposa haver de suplir aquesta manca d'utilatge bibliogràfic amb l'esforç particular individual.

Si d'aquest estat de coses se'n ressent o no el nivell mitjà i la qualitat mateixa de la nostra cultura, a la vista i a l'observació de tothom està.

És vergonyós que a una ciutat del cens, de les pretensions i de la potencialitat econòmica de la nostra, sigui el que és l'estat d'una qüestió tan essencialment relacionada amb el de la cultura. Sortir d'aquest estat seria encara, amb els elements—llibres—dispo-

¹ No parlem avui de les biblioteques de l'Ajuntament i de la Diputació. De totes dues, de la primera pel que no s'hi ha fet, i de la segona pel que s'hi ha fet, n'hi ha molt per dir; cap de les dues és encara oberta al públic.

nibles, cosa relativament fàcil i factible. És un problema de diners, evidentment; la cultura, com la civilització mateixa,—potser no ens n'havem fet ben bé càrrec—no és una cosa gratuïta. Però és també un problema d'organització, d'ordenació i sobretot, de col·laboració; que és potser la virtut de més mal demanar a la nostra condició terriblement individualista de mediterranis indisiplinats.

JOAN PONS I MARQUÈS

D'EDUCACIÓ

III

ORIENTACIONS DE L'ESCOLA D'AVUI

L'ESCOLA viscuda, a la mida de l'infant, no es pot dir en absolut que sia una descoberta dels nostres dies. Per glòria de Mallorca cal que anomenem el B. Ramon Lull, el pedagog que millor entreveu en els temps medievals idees que després havia d'expressar Rousseau al que, mantes vegades, sobrepassa. Ramon Lull recomanava les «arts mecàniques», l'educació dels sentits, l'observació, la reflexió i la llengua materna, i ensenyava mitjançant apòlegs, historietes, esquemes (1) etc., la qual cosa el fa entrar, al menys com a teòric, en la comunitat dels mestres dels segles XIX i XX.

Passat un espai de temps dins una predominant buidor pedagògica, el renaixement ens porta nous homes que escriuen a favor de la transformació del règim escolar. Prou notables foren Comenius i Locke i molt particularment J. J. Rousseau en la seva obra cabdal l'«Emili», la qual conté una mina incalculable de suggestions pedagògiques, de tal manera que el fa mereixedor del patriarcat del moviment contemporani. En honor a la veritat—que ningú no discuteix—hem d'afegir que l'«Emili», vist en conjunt, és una utòpica extravagància que fa inadmissible el sistema aplicat en la seva totalitat.

Després, vénen els rousseaunians: Pestalozzi, l'apòstol de la intuïció, el P. Girard i Herbart, el més contemporani dels precursors (1776-1841), que és el primer que concep l'educació per la instrucció i assenta la Pedagogia en les bases d'una nova Psicologia, assenyalant l'interès com a factor indispensable de tota la didàctica escolar.

(1) *Doctrina puerili, Fèlix de les Marevelles, Llibre de les Bèsties, etc.*

I som ja als pedagogs moderns que, amb idees arriscades sobre mètodes i fonaments de l'ensenyament, ocasionen la revolució transcendental del «segle de l'infant». Perquè el benèvol lector s'enteri d'algunes de les principals orientacions ens permetrem de vulgaritzar qualcun dels mètodes que amb més freqüència es senten anomenar, començant per Froebel que, si bé pels anys en què visqué († 1852) no deuríem tenir-lo en compte, justifica que ens ocupem d'ell la perduració de la seva obra en els nostres dies.

FROEBEL I «ELS JARDINS DELS INFANTS».—Rousseau i Pestalozzi havien atacat sense eufemismes la pedagogia de llibre. Froebel fou l'home cridat per donar impuls i consolidar les idees dels seus antecessors.

Aquest pedagog alemany va dedicar la seva activitat a elaborar un mètode per a pàrvuls que va cristallitzar en els «Jardins dels infants», escoles maternals que, perfeccionades pels seus deixebles, encara es veuen i es funden en els nostres temps.

Froebel considerava que l'educació deu consistir en fomentar certes energies que porta en si la naturalesa de l'infant i que són: a) la curiositat; b) el moviment; c) el tacte en quant condueix a manifestacions plàstiques. El mestre no deu fer altra cosa que afavorir el desenrotllament d'aquestes activitats, més com expectador-guia que com actor. És la idea que després havia de perfeccionar la doctora Montessori en les «Case dei bambini» (Cases dels infants).

Per aconseguir-ho proveeix el nin amb «dons» que són per ell joguines i eines de treball. Froebel es fa amb això precursor de Decroly i Claparède en considerar el joc com a factor d'educació completa i harmònica.

El primer do és una pilota, símbol del cos més simple (1) amb què s'inicia el nin en les propietats fonamentals de forma, color, so, moviment, matèria, unitat i pluralitat. El segon do és l'esfera, el cub i el cilindre que afavoreixen l'observació segons la seva famosa «lleï dels contraris», on les propietats oposades es veuen en relació en el següent esquema:

ESFERA	CILINDRE	CUB
Mobilitat	Mobilitat i estabilitat	Estabilitat
Uniformitat	Uniformitat i varietat	Varietat

(1) Vegi's el que en el nostre anterior article (L. N. T. juliol 1930) déiem en referir-nos a la simplicitat lògica i la de psicologia del nin.

Els dons tercer, quart i cinquè són cubs subdividits i tauletes, amb els quals es poden fer construccions purament geomètriques o arquitectòniques, iniciant-se en la destresa de la mà, en l'estabilitat dels cossos i afavorint la imaginació.

Després, vénen les ocupacions froebelianes consistents en jocs de llistonets, teixits, anells, perles, botons, arena, argila, paper de color pel picat, retallat, trenat i plegat, etc.

Les escoles froebelianes representen un pas enorme si es considera el poc que s'havia fet per l'orientació biològica de l'ensenyament. Ara, la fina sensibilitat de l'infant ja comença a adquirir la importància que se mereix. L'obra de Froebel té el defecte del seu insostenible fonament filosòfic i l'abús del simbolisme de les idees que ell expressa amb lògica d'adult, però que moltes voltes no pot acceptar la psicologia de la infantesa.

No cal dir que els moderns «Jardins» han estat reformats i adaptats a les exigències de noves descobertes i avui són belles escoles de pàrvuls amb excel·lències dignes de tota consideració.

SISTEMA MONTESSORI.—Maria Montessori, doctora en Medicina a Roma, va iniciar-se en la psiquiatria i l'anormalitat de la infantesa. No és l'única professional de la medicina que, començant per estudis d'aquesta naturalesa, acaba per elaborar un mètode adequat als normals de l'escola. No és d'estranyar: amb el contacte constant amb els irregulars troba el paidòleg multitud de fets de desenrotllament general del nin que li descobreixen idees noves per a l'educació.

En 1907, Na Montessori vegé funcionar la primera «Casa dei bambini» segons les seves normes. Ara són moltes les escoles de tipus montessoriana que funcionen arreu, per Europa i Amèrica.

Maria Montessori és una deixeble de Rousseau: per la vella pedagogia l'infant no és altra cosa que material passiu que deu emmotllar-se a allò que la societat li té assenyalat d'antuvi i, no obstant, «l'infant té una personalitat lliure com tota altra criatura». Cal, per tant, adaptar l'ambient de manera que cresqui en mig d'espontaneïtats que el seny de la mestressa cuidarà de fer educatives.

Però la mestressa montessoriana deu *deixar fer* al nin, adaptant-se a la màxima de St. Joan: «cal que ell cresqui i que jo disminuesqui». D'acord amb això, la missió de l'educadora es deurà limitar a posar al seu abast els instruments i mitjans adequats pel seu desenrotllament perquè quan arribi el temps oportú en l'evolució

del nin, a l'aparició dels *períodes sensitius*, adquiren ràpidament alguna o altra branca del saber (1).

El material és construït d'acord amb la mentalitat dels infants, els quals en són propietaris o usufructuaris. La seva taula petita, lleugera i de delicat color, el seu vestit albat, el seu platet i el seu tasset i els gerros per flors són fets amb substàncies fines, si cal trencadisses, perquè el nin les estimi com a coses seves que pot perdre per sempre més si no té cura amb llur conservació; es fomenta així la consciència de la personalitat i de la responsabilitat.

Es dona molta importància a l'educació dels sentits mitjançant aparells i joguines que produeixen sensacions escalonades en intensitat, com també joguines de fusta d'encaixaments a traus, construccions arquitectòniques i altres ocupacions parelles o inspirades en les ocupacions froebelianes que afavoreixen el dinamisme muscular, eduquen la sensibilitat i fomenten l'atenció i la imaginació, amb la qual cosa es prepara el nin per a l'adquisició de tècniques ja més purament intel·lectuals.

És tal la manera amb què aquests estres de treball atreuen l'atenció de l'infant que moltes vegades els majors aconseqüiments que s'efectuen al seu entorn no són capaços de separar-los del seu absorbiment (2).

A les «Cases dels nins» l'infant obra amb tota llibertat i independència. Va i ve segons li plau, guardant el degut respecte a les llibertats dels seus companys i als seus propis deures i així fa una bella preparació per a la vida social. «Una escola on els alumnes parlen i es mouen amb finalitat me sembla una escola molt ben disciplinada». Vetaquí una idea de la Dra. Montessori que es pot admetre com a bàsica del seu sistema.

Fins ara el sistema Montessori sols ha estat aplicat a pàrvuls i és de suposar que no tendria gaire èxit als altres graus de l'ensenyament.

(1) L'experiència sembla confirmar que existeixen aquests *períodes sensitius*. Hem observat que alumnes nostres, després de llargues temporades d'inacció, arriben a un temps en què, amb promptitud, com per miracle, fan l'adquisició de la lectura, l'escriptura o altre determinat coneixement. La doctora Montessori assenyalava edats per algunes d'aquestes «explosions». Caldria saber si coincideixen amb els períodes sensitius dels infants mallorquins i si depenen o no del mètode educatiu que se segueix a l'escola.

(2) Es conta que en una visita que féu la reina d'Itàlia a una «Casa dei bambini» una nina continuava ocupada sense parar esment a la reina que la mirava. En fer-li observar que calia atendre l'augusta visitant va dir: «La reina sap prou bé que cal que jo acabi el meu treball abans que tota altra cosa».

ELS CENTRES D'INTERÈS.—El Dr. Decroly, de Brusselles, ha donat a conèixer un sistema educatiu de gran volada que ha estat assajat per tot arreu i compta amb moltíssims partidaris. Com Na Montessori, va començar amb l'estudi dels irregulars i inventà per a ells el sistema que després ha adaptat i amplificat pels normals.

La biologia, interessada pel sosteniment de la vida, li assenyala, per la distribució del programa escolar, aquests dos centres superiors: a) la conservació de l'individu; b) la conservació de l'espècie.

Entorn d'aquí ha distribuït les matèries de l'ensenyament agrupades sota títols que anomena «centres d'interès». Un exemple ho aclarirà millor: Forma un centre aquest títol: *Necessitat de defensar-se contra els perills i els distints enemics*. Al voltant d'aquest centre se realitzen, durant varies setmanes, estudis sobre els animals, plantes, minerals i homes que ens ataquen i els qui ens ajuden, la qual cosa permet adquirir coneixements d'Història Natural, Geografia, matemàtiques, etc. i procura que el nin, absorbit per un assumpte que li interessa biològicament, vagi estudiant les branques del saber del qual convé que tenga coneixença.

De tres mitjans es val la pedagogia decroliana: a) l'observació; b) l'associació; c) l'expressió.

Per l'observació se posa el nin en contacte amb les coses viscudes, reals, que ell personalment veu o recull i no amb esquemàtiques, o preparades per mostrar a l'escola. Per l'associació se saben els inconvenients dels estudis, l'observació directe dels quals és impossible. Aquí s'encaixen principalment la geografia de llocs llunyans (associació en l'espai) i la història (associació en el temps) i, finalment, s'estableixen judicis del *com?* i el *per què?* de les coses que tant interessa els infants. Els exercicis d'expressió comprenen la lectura, l'escriptura, el dibuix, la redacció, el vocabulari, etc.

És notabilíssim el seu mètode ideo-visual de lectura. Del seu fonament en la síntesi o globalització en férem esment en el nostre anterior article i a ell remetem el lector.

Decroly i Na Montessori tenen molts punts de contacte, però diferències fonamentals els separen. El pedagog belga defuig de materials preparats segons conclusions filosòfiques i s'ordena més bé a les exigències de la biologia, en utilitzar allò que és recollit de la naturalesa. Això refuta prou bé a aquells que consideren el doctor Decroly plagiari de l'educadora italiana. No cal insistir en assenyalar la distància que el separa del vell Froebel.

EL MÈTODE DE PROJECTES.—Procedeix dels Estats-Units i és una de les darreres novetats pedagògiques. El mètode de projectes és inspirat, com els centres decrolians, per l'interès. Aquesta força vital de l'educació és la que informa, a la fi, tota la pedagogia post-herbartiana.

Per aquest mètode els alumnes de l'escola s'agrupen en seccions, enduits pel desig de realitzar algun projecte que ha estat suggerit pel mestre o inventat per ells mateixos. Exemple: «Construir un teatre grec i fer-hi una representació». Per dur-lo a terme caldran molts coneixements que els nins cuidaran d'investigar, des de les mides fins als costums grecs. Es pot aprofitar el projecte per fer redaccions, plans, dibuixos decoratius, treball manual, etc.

Són molt nombrosos els projectes que es poden organitzar relacionats amb totes les rames del programa actual.

Es veu immediatament en el mètode un gran educador de la voluntat. A més, cada nin hi pot cooperar a mesura de les seves forces, posant el que pugui d'ell mateix, per bé que amb l'obligació de fer-ho, i donant lloc a que el mestre descobreixi aptituds en qualche nin que d'altra manera passarien desapercebudes.

Entre els autors del mètode de projectes hi ha radicalismes i termes mitjans. Alguns, com Miss Wells, no conceben cap projecte que no sia suggerit pels escolars. Altres, més ben encertats al nostre entendre, fan una distribució del temps, elaboren projectes en comunitat o amb la consulta del mestre, que aconsella, poleix i aprova.

El mètode respon al fet de la sociabilitat de la infantesa i a l'afany de dar caràcter lúdic a l'ensenyament. Vegi's, sinó, la complexitat i gaubança que hi ha en els jocs collectius dels nins. En les estones de descans que a la nostra escola donam als deixebles hem vist, aquests dies, com un grup d'una vintena construeix en el pati, sota la direcció d'un que han elegit *enginyer*, una carretera amb terra argilosa i arena. Nos hi acostam i veim tothom ocupat, amb el treball dividit, com actuen matisant el seu lèxic amb paraules apreses a l'escola: horitzontal, desnivell, coll... ¿No és això un esbós de projecte espontani?

LES ESCOLES NOVES.—Es dona el nom d'Escola Nova a unes institucions de caràcter particular que se subjecten més o menys a un patró que estableix el *Bureau international des écoles nouvelles*, de Ginebra, l'ànima del qual és Mr. Ferrière.

L'Escola Nova està caracteritzada per la vida familiar en inter-

nats, on es formen grups que conviuen amb la família dels mestres auxiliars, en edificis separats. Es viu al camp i es comparteix el temps o, millor dit, es confonen en el temps el treball manual i l'intel·lectual; es dóna molta importància a la feina de l'hort i de fusteria. Entre altres, són condicions essencials de l'Escola Nova l'autonomia dels alumnes per regir la seva conducta i la de l'activitat escolar, dins les normes de l'Estatut de la casa, i la llibertat per escollir els seus estudis.

Algun centre, com a Odenwald, a Alemanya, es duu a terme en la seva totalitat l'ideal de l'Escola Nova; s'hi troben la convivència de sexes i el *self-governement* en el seu major grau; en altres, no. Les Roches, de París, és una institució mig Escola Nova, mig liceu, supeditada a la preparació per l'examen oficial de batxillers.

La naturalesa del règim i el fet de resultar cares les institucions d'aquesta espècie fan que sia difícil establir-lo, al menys per ara, a l'escola nostra.

Aquests mètodes, que lleugerament hem exposat, podrien ésser completats amb altres innovacions i altres noms com el del P. Manjón, John Dewey, Kerschensteiner amb l'Escola del Treball, Wyneken, amb les Comunitats escolars, Pla Dalton, etc. que, per no ésser anomenats amb tanta freqüència i per no allargar, no exposam.

¿Quin mètode cal adoptar a l'escola? Tots ells creim que donen resultat en mans dels seus autors, però és difícil preveure el que donaria una ampla aplicació a la nostra terra. Per tant, avui allò més acceptable és aprofitar tot el que de bo tenguin i utilitzar-ho progressivament segons les necessitats de l'escola actual, el medi de la qual dista molt d'ésser l'ideal que tenen escollit i de què disposen els autors per a la realització de les seves concepcions.

Tots aquests mètodes tenen una denominació comuna, molt segle XX, que s'anomena *Escola Activa*. Aquesta és la que ha d'informar la nostra escola. Com deu fer-se aquesta aplicació serà objecte d'un pròxim article.

LLORENÇ M. DURAN

BIBLIOGRAFIA

La insuficiència d'aquesta exposició de mètodes ens aconsella que citem una curta bibliografia per a qui vulgui adquirir-ne un més ample concepte.

JOHANNES PRÜFER.—*Federico Froebel*; trad.

MARIA MONTESSORI.—*El método de la pedagogia científica*; trad.

» » .—*Ideas generales sobre mi método*; trad.

GERARD BOON.—*Essai du programme des idées associées*.

DR. DECROLY y Mlle. MONCHAMP.—*La iniciación a la actividad intelectual y motriz por los juegos educativos*; trad.

AMELIE HAMAÏDE.—*El método Decroly*; trad.

DR. DECROLY.—*La función globalizadora y la enseñanza*; trad.

J. M. STEVENSON.—*The project method of teaching*.

M. E. WELLS.—*A project curriculum*.

FERNANDO SÁINZ.—*El método de proyectos*.

AD. FERRIÈRE.—*La educación autónoma*; trad.

» » .—*L'activité spontanée chez l'enfant*.

A. MANJÓN.—*El Pensamiento de las Escuelas del Ave-Maria*.

G. KERSCHENSTEINER.—*La enseñanza científico-natural*; trad.

G. WYNEKEN.—*Las Comunidades escolares*; trad.

L. M. D.

ASSOCIACIÓ PER LA CULTURA DE MALLORCA

CRÒNICA

JUNTA GENERAL.—El dia 4 es reuní, en segona convocatòria, la Junta General ordinària amb assistència de nombrosos associats.

El Secretari llegí una extensa memòria amb la qual donà compte de l'actuació de la J. D. i de tots els actes celebrats durant els vuit mesos que duu de vida l'Associació des de la seva reorganització. Fou aprovada.

Fou aprovat l'estat de comptes que presentà el senyor Comptador.

El senyor President, en un breu discurs, exposà alguns punts interessants per l'Associació i donà les gràcies a tots els que han collaborat en la tasca d'aquests mesos.

Foren proposats, en nom de la J. D. i nomenats Socis d'Honor: Maria Antònia Salvà i Gabriel Alomar.

Després, alguns associats prengueren la paraula per tractar diferents qüestions interessants per la vida de la nostra entitat.

Es procedí al nomenament de la J. D. i resultà elegida, per aclamació, la següent: President.—Emili Darder; Vice-President.—Antoni Salvà; Secretari.—Francesc de S. Aguiló; Vice-Secretari.—Miquel Massuti; Comptador.—Antoni Pons Prv.; Tresorer.—Andreu Crespi; Bibliotecari.—Estanislau Pellicer; Vocal 1.er—Elvir Sans; Vocal 2.^{on}—Guillem Forteza; Vocal 3.er—Joan Pons; Vocal 4.^{rt}—Antònia Torrens de Pomar; Vocal 5.e—Joan I. Valentí.

COMUNICACIONS TRAMESES.—A Na Maria Antònia Salvà i a En Gabriel Alomar per a comunicar-los el nomenament de Socis d'Honor.

A Pau Alcover i d'Haro per expressar-li el nostre condol per la pèrdua de la seva mare, vídua de Joan Alcover.

Al Reverent P. Samuel d'Algaida per felicitar-lo per l'esperit de mallorquinitat que ha d'informar les "Escoles Franciscanes".

COMUNICACIONS REBUDES.—Una de Maria Antònia Salvà per la qual tramet el seu remerciament per haver-la nomenada Soci d'Honor. Una de Maria Mayol i una altra de L. Nicolau d'Olwer, per les que agraeixen el nostre condol.

Una lletra de M. Ferrà que fa referència als homenatges a Costa i a Alcover que l'"Associació" té acordats.

Una altra de M. A. Servera i Nebot, sobre la represa del cicle de conferències de Son Servera.

Una altra de B. Darder respecte a la publicació d'una Geologia de Mallorca.

També s'han rebut varies invitacions a diferents actes que han tengut lloc aquest mes.

CONFERÈNCIES.—El dia 5 el senyor Llorenç Villalonga dissertà sobre “Diabetes”.

El dia 19 el senyor Josep Ensenyat desenrotllà el tema “Després del centenari: Jaume i Frederic”.

No feim l'extracte d'aquesta darrera notable conferència, en la qual el seu autor presenta des d'un punt de vista nou i original les dues figures de Jaume i Frederic, perquè serà publicada íntegra en les pàgines de L. N. T.

Amb tot, volem reproduir aquí les últimes paraules del conferenciant: “Abans d'arribar a la darrera paraula em permeti l'“Associació” l'expressió del meu desig que segueixca l'obra de cultura i de serenitat que sense ésser apolítica—aquesta paraula m'ha semblat sempre sospitosa—inclou la bona fe de tots els sectors, perquè ella no pertany concretament a cap. Que les coses i persones de Mallorca siguin destacades al seu lloc, sense ressentiment ni rancúnia. Que, en tot cas, l'un i l'altra, es quedin pels pobres poetes de lira apagada—sense ressò, sense lectors, sense enemics—que no tenint tampoc adversari amb qui amidar el camp, d'avorrits, com certs subjectes de l'edat mitja, ells, en el periodisme, es dediquen a malmenar caminants, en una tasca molt poc evangèlica.”

EXCURSIÓ.—Formant part del curset de Prehistòria de Mallorca, el dia 22 es realitzà una excursió a les coves de la cala de Sant Vicents (Pollença). Hi assistiren nombrosos associats. El prof. senyor Amorós donà adequades explicacions sobre les coves visitades. Al port de Pollença rebérem la visita d'un grup de consocis de la nostra Delegació de Pollença.

COMISSIONS.—Per acord de la J. D. han estat nomenats membres de la comissió de Conferències el senyor Josep Rosselló i Ordines i de la de Publicacions el Senyor Joan Pons i Marquès.

JOVENTUT ESCOLAR

CURSETS I CONFERÈNCIES.—El dia 27 de gener va començar el curset de “Biologia Marina” a càrrec del Sr. Francesc de P. Navarro i Miquel Massutí; dit curset constà de nou conferències, la darrera de les quals va tenir lloc el 24 de febrer.

Els dilluns i divendres de cada setmana s'han seguit donant lliçons de la nostra llengua als socis de la “Joventut”, a càrrec del Sr. Francesc de S. Aguiló.

EXCURSIONS.—El dia 25 de gener, coincidint amb la festa de la seva conversió, s'organitzà una excursió a Cura, en homenatge a Ramon Lull.

El 22 de febrer, “Joventut Escolar” assistí també a l'excursió a les coves prehistòriques de la cala de Sant Vicents, organitzada per l'“Associació”.

NOVA JUNTA DIRECTIVA.—El primer diumenge del mes de febrer es reuní “Joventut Escolar” en Junta General ordinària, per tal de renovar el càrrecs de la Junta Directiva.

L'acte fou molt concorregut.

El Sr. Secretari llegí una memòria, en la qual exposà breument els actes que durant l'any havia duit a terme la “Joventut”.

Tot seguit es va efectuar l'elecció dels nous directius, i quedà constituïda la nova junta en la forma següent:

President, Joan Muntaner; Vice-President, Francesc de P. Socias; Secretari, Miquel Arrom; Vice-Secretari, V. Castanyer, Comptador, Jaume Nadal; Tresorer, Bartomeu Rosselló; Bibliotecari, Gabriel Bosch.

E L S L L I B R E S

OVIDI NASÓ, P.—*Les Metamòrfosis*.—Vol II.—Fundació Bernat Metge.—Barcelona.—132 pp.

El volum novè de la cinquena sèrie de la Fundació Bernat Metge està constituït pel segon volum de “*Les Metamòrfosis*”, de P. Ovidi Nasó.

El primer va publicar-se dins la quarta sèrie i la traducció d'un i altre és obra d'Adela M.ª Trepát, Doctora en Lletres, i d'Anna M.ª de Saavedra, Llicenciada en Lletres, els noms de les quals, incorporats a la F. B. M., donen a la cultura catalana un to de plenitud i de triomf. El fet que empreses literàries i culturals d'aquesta índole comptin amb col·laboració femenina diu prou alt com ha arribat a la meta final el procés de perfecció del poble que tal mostra pot oferir.

Feta al seu dia la rescensió de com Ovidi Nasó quedava incorporat a la nostra llengua i el judici de la tasca de les traductores, cal solament avui la constatació que la tasca continua i que en aquest segon volum de l'obra de l'escriptor llatí figuren els llibres VI a X de “*Les Metamòrfosis*”; i que la revisió és obra del Professor Universitari i de la F. B. M., Dr. Joaquim Balcells.

APULEU.—*Les Metamòrfosis*.—Vol I.—Fundació Bernat Metge.—Barcelona.—124 pp.

Estalonant gairebé el volum II de “*Les Metamòrfosis*” d'Ovidi Nasó, ha aparegut dins la col·lecció de clàssics que s'editen en català, gràcies al mecenatge de Cambó, el volum I de “*Les Metamòrfosis*” d'Apuleu, que tanca la cinquena sèrie dels toms de F. B. M.

Són “*Les Metamòrfosis*” l'obra més important—i, si més no, la més famosa i més coneguda—d'Apuleu, que va escriure-la, segons tots els indicis, cap els 170 anys de J. C. Fou ja famosa al poc temps d'ésser escrita, consta d'onze llibres i és també coneguda amb el títol *Asinus aureus*.

Obra, a la vegada simbòlica i realista, el seu argument el formen les aventures d'un jove que, transformat en ase per equivocació, després de moltes peripècies, recobra la forma humana.

La versió de “*Les Metamòrfosis*” al català ha estat feta per Marçal Olivari, Llicenciat en Lletres i Lector a la Universitat de Glasgow, que ja abans havia donat prova de la seva competència amb traduccions de Plini.

Aquest primer volum de l'obra d'Apuleu conté els llibres I a VI, i el preceideix una Introducció signada per Marçal Olivari, en què aquest estudia la vida de l'escriptor (nascut a Argèlia, estudiant a Cartago i a Atenes, advocat a Roma i, retornat finalment a Àfrica, resident principalment a Cartago); les seves obres; en especial “*Les Metamòrfosis*” i les teories que sobre la significació, originalitat i data de composició de l'obra s'han establert, i els manuscrits que del text han arribat fins als nostres dies.

La competència, reconeguda ja per les anteriors versions d'escriptors llatins, de Marçal Olivar dispensa de posar de relleu com és de cuidadosa la traducció, així com l'aspecte literari de la versió. Aquesta ha estat revisada per Joaquim Balcells i Carles Riba, Professors, ambdós, de la F. B. M.

FOLCH I TORRES, MANUEL.—*Encens i mirra*.—Biblioteca Literària.—Editorial Catalana.—Barcelona.—156 pp.

Fruit d'una ofrena, en què han intervengut la seva vídua i dos del seus amics, és aquest tom on es reuneix una tria de les poesies de Manuel Folch i Torres, tria que no va poder fer el seu autor, mort fa tres anys.

Des de les seves primeres armes literàries—en aquell temps en què la nostra llengua començava a fer-se apta per totes les disciplines i a disciplinar-se ella mateixa—Folch i Torres fou un home que partí els seus amors entre Catalunya i la poesia.

Com a poeta va arribar a Mestre En Gai Saber; però la seva activitat literària no va limitar-se a això: fou també periodista i en el "Cu-cut" i "En Patufet" va deixar l'estela del seu pas; fou també home de teatre: de la seva ploma sortiren drames i comèdies.

La tria de la seva obra poètica que ara ens ofereix, en un bell tom, la Biblioteca Literària de l'Editorial Catalana l'han portat a terme Llorenç Riber i Octavi Saltor. El primer, a més, ha escrit per aquest volum, uns mots proemials "escalats per l'afecte i humits per l'enyorança".

La semblança de Folch i Torres com a poeta la fa Mn. Riber en el pròleg. La poesia no fou en ell una professió, sinó una devoció adjectiva, fou també per ell una eina de batalla. La tria de Folch i Torres es riquíssima de ressonàncies.

Cinc subtítols divideixen les poesies aplegades en "Encens i mirra": Llocs, Pics, Glosses, Sàtires i Epigrames, Històries i Contalles.

La musa de Folch i Torres sojorna a pler dins cada un dels camps en què els seus amics han dividit la seva producció. I per cada tema i per cada motiu va trobar la paraula adequada, el to just i l'accent espiritual adient al moment i al lloc. Naturalment, en un llibre d'aquesta casta no tot és superior; però llegint-lo vos sobtarà reiteradament l'harmonia invisible, i inoïble a voltes, de l'autèntica poesia.

En aquest tom d'"Encens i mirra"—ben bé del seu autor, diu el prologuista—hi ha, juntament amb un homenatge pòstum, una fita de la producció lírica del final del XIX i el principi del XX.

FÀBREGAS, JOAN P.—*A través del pròxim Orient*.—Llibreria Catalònia.—230 pp.

L'autor d'aquest llibre, quan va iniciar la seva excursió a través de les terres, sempre interessants i plenes de misteri, de l'Orient europeu, no pensava recollir en un tom les seves impressions; tot el més estava decidit a realitzar una sèrie de reportatges sobre el seu pas per Turquia, Grècia, els Balcans, etc.

Però una vegada fet el viatge, el fruit d'aquest ha resultat més sucós i més fecund i s'ha decidit a fer el llibre.

Com tots els llibres de viatges, aquest de Joan P. Fàbregas té un fons ple d'interès i de suggestió: la visió de les terres visitades, les costums registrades, els éssers humans que constitueixen la part més interessant de cada país actual, són factors que, per damunt del mèrit literari de l'obra, s'apoderen de l'ànima del lector.

L'autor, però, ha estat encara més ambiciós: no es conforma amb el paisatge, ni amb la visió externa dels pobles recorreguts; aspira a arribar al fons de l'ànima col·lectiva de cada un d'ells i apoderar-se de la fisonomia espiritual de cada nació.

Dels passatges més interessants de l'obra és la descripció de les ciutats on viuen, treballen i s'enyoren els descendents dels jueus espanyols fa segles foragitats d'Espanya; i no tant per la descripció en ella mateixa, com pel que es desprèn de les paraules dels sefardites.

Des de Constantinoble a Ginebra els homes i la natura desfilen davant els nostres ulls, amb el prestigi de les coses ignorades i a voltes—Grècia—embolcallats en una atmosfera que és la sensació de la supervivència del passat.

L'estil de Joan P. Fàbregas no és d'alta valor literària, però com que es tracta de descripcions de coses viscudes, de relació de fets, de periodisme i reportatge, tota l'obra és plena d'amenitat i redactada en llenguatge clar. Sense gaire pretensions—que d'altra banda no podria justificar—aquest llibre "A través del pròxim Orient" és interessant i compleix la finalitat que va imposar-li l'autor.

L'edició, senzilla, sense pretensions, és feta a la Llibreria Catalònia.

BARNILS, DR. P.—*Defectes del parlar*.—Llibreria Catalònia.—Barcelona.—230 pp.

Si no fos ja sabut que la nostra llengua ha arribat a un grau tal de plenitud que la fa apta per totes les disciplines espirituals, la publicació d'aquest llibre del Dr. Barnils ens en donaria una prova terminant.

"Defectes del parlar" és un llibre que té el doble valor d'una obra científica i una obra pedagògica; i el seu autor és l'home més preparat a Catalunya, i potser a tota Espanya per aquests treballs.

La seva producció bibliogràfica—orientada sempre cap a la perfecció dels estudis fonètics—va iniciar-se els anys 1912 i 1913, coincidint amb el fet de doctorar-se l'autor a Halle. Vuit anys de tasca científica són un argument considerable i si de la teoria passam a la pràctica veurem que un dels mèrits del Dr. Barnils és haver estat l'organitzador del Laboratori de Fonètica Experimental de l'Institut d'Estudis Catalans.

"Defectes del parlar" s'articula en una part general i una part aplicada. En la primera s'estudia el mecanisme psico-fisiològic de la paraula; els elements fonètics, i el desenvolupament del parlar. En la segona, la pràctica ortofònica; les pertorbacions de la veu; els defectes de la pronunciació i els trastorns elocutius.

Il·lustren les teories del Dr. Barnils nombrosos dibuixos, fotografies d'aparells, gràfics, esquemes que completen aquelles i desperten innúmers suggerències.

"Defectes del parlar", a més d'enriquir la bibliografia catalana amb una obra d'importància i de tema poc tractat, fa un gran servei als anòmals del llenguatge, als metges i als mestres.

El llibre ha estat prologat pel Catedràtic Dr. August Pi i Sunyer, el qual, després d'unès assenyades consideracions sobre el Dr. Barnils i sobre la ciència a què es refereix l'obra, diu, entre altres coses, "que deu ésser assenyalat el llibre del Dr. Barnils, pel que representa d'informació, pel que hi ha en ell d'obra personal i perquè és l'exponent de l'actuació entre nosaltres de persona ben preparada en l'especialitat".

La Llibreria Catalònia ha fet una edició valuosa i ben presentada.

Encara que pel seu tamany no meresquen el nom de llibre cal deixar anotades aquí dues publicacions.

Ambdues són extretes de LA NOSTRA TERRA; però una vegada que han cobrat personalitat pròpia, han adquirit també una major consistència.

Ens referim a "Gynegeticon", el bell poema de caça de Gratius Faliscus que Mn. Antoni Pons va traduir i publicar, i a "Mistral i la seva obra", la notable conferència de Guillem Colom.

Un i altra són una petita joia bibliogràfica que curosament guardaran tots els amics de la nostra llengua. Si "Gynegeticon" serveix per demostrar com la llengua de Ramon Llull és apta per tot treball, "Mistral i la seva obra" demostra la fraterna convivència dels germans de llengua i l'afinitat espiritual, mai no trencada i avui refermada gràcies al poeta de Sóller, entre Mallorca i Provença.

Una ullada a aquests quaderns ens dirà que si interiorment són rics, exteriorment s'ha sabut vestir-los, en particular el de Mistral, amb bon gust i dignitat.—R. R. T.

* * *

Contínues són les proves d'activitat que ens ofereix l'esperit incansable d'En Bartomeu Darder i Pericàs. Aquests dies passats hem rebut quatre follets sobre geologia, el seu ram preferit i en el qual el catedràtic de Tarragona és mestre.

"Géologie de la Méditerranée occidentale.—Études et observations faites au cours du Congrès Géologique international. (XIVe session. Espagne, 1926)".—20 pp. de text, amb quatre dibuixos a la ploma i catorze fotografies.

"Algunos fenómenos cársicos en la Isla de Mallorca". Tirada apart de la Revista "Ibérica".—4 pp. de text i cinc gravats.

"La cuestión de la varita de zahoríes ante la ciencia.—Extracto de las=conferencias y reseñas científicas=de la Real Sociedad Española de Historia Natural. Tomo V. 1930". Madrid.—28 pp. i disset gràfics demostratius.

"Résumé de la Note=La question de la Baguette des Sourciers devant la science".—4 pp.

Tots aquests treballs, com el seu enunciat indica, es refereixen a estudis geològics, els quals estan tractats amb aquella claredat que és la característica d'En Darder.

El nostre bon amic geòleg no para un moment de remoure la terra, com podríem dir, i Mallorca, la seva illa ben amada, és un dels camps on amb més afany cultiva l'estudi. Per això, Mallorca té un deute de reconeixença amb En Darder, que l'ha presentat al món sota un nou i bell aspecte, i n'ha fet la seva propaganda arreu de l'estranger, oferint-li a l'ensems tot el fruit profitós dels seus estudis.—E. S.

L E S A R T S

ÒPERA RUSSA

Com el carro de "L'alegria que passa", la companyia d'òpera russa, de París, ha travessat fugaçment el nostre petit món musical i ens ha deixat, junt amb la recança de no haver pogut gaudir més temps del seu art, l'esperança de la tornada.

La seva venguda ens ha fet un gran bé. Ens ha portat una alenada d'aire renovador. Sembla impossible ¿veritat? que obres ja velles de mig segle hagin vengut a oxigenar el nostre ambient, però hem de convenir que, en efecte, és així, encara que ens sàpiga greu. No negam que existeix a Ciutat un nucli de fidels de la música, amb una sensibilitat ben oberta a totes les tendències, tant antigues com modernes. Això no ens ha de fer oblidar, però, que encara és possible organitzar-hi, amb el beneplàcit de molts "amateurs", unes provincianes audicions de l'"Stabat Mater" rossinià o de qualsevol de les més rebregades òperes italianes.

I, amb tot, ningú no podrà negar que el públic, no ja els escollits sinó la massa, entrà perfectament en la novetat que per a ell constituïa l'art rus—més en unes obres que en altres, naturalment—sense mostrar estranyesa, ans bé acollint-lo amb espontanis i repetits aplaudiments.

Cert que hi ajudà el fet que els elements que dirigeix el mestre Ciril Slavianski d'Agrenev constitueixen el millor conjunt que s'ha presentat a Mallorca com a companyia d'òpera.

El mestre Slavianski, excellent director d'orquestra, va instal·lar-se, ara fa uns quants anys, a París amb el propòsit de formar una companyia russa suficientment apta per a representar amb dignitat el seu art i imposar-lo arreu on anàs. I ho va aconseguir plenament, puix que l'èxit l'acompanyà a París i a fora de París.

El secret del triomf, apart dels mèrits positius de Slavianski i els seus artistes, no és altre que la fe i l'entusiasme en el propi art. Cal veure l'amor amb què tots treballen, per fer-se càrrec del que deim. I en dir tots volem incloure des dels encarregats dels principals papers fins al modest comparsa que està tan atent als seus gestos i actituds com les mateixes primeres parts, convençut, amb raó, que la seva col·laboració a l'obra de conjunt té una real importància.

Ha estat això, principalment, aquest respecte que tots, grans i petits, senten per l'obra d'art que tenen encomanada; aquesta elevació de la valor i responsabilitat conjunta sense pensar en el lluïment personal, la lliçó que han d'aprofitar els nostres "divos", si d'una vegada pretenen fer art vertader.

Aquesta, doncs, ha estat la principal novetat que ens han portat els russos. Més que les obres representades que, quant a la seva tècnica i deixant apart llur innegable bellesa, avui no poden ja constituir una novetat musical.

BORIS GODUNOV

És la més antiga de les òperes representades, puix que s'estrenà l'any 1874.

El seu autor, Mussorgski, posseïa una instrucció no gaire sòlida i s'ha dit que la seva tècnica musical era bastant primària. Junt amb Borodin, Cui, Rimski Korsakov i Balakirev formaren el famós grup dels *Cinc*, seguint les petjades de Glinka, el fundador de la moderna escola russa, que s'inspirà en el folklore del seu país.

Mussorgski aspira a incorporar les formes populars en la música dramàtica i sovint ho aconsegueix plenament. Però no és que li sigui precis recórrer als cants russos com a recurs. Ho fa conscientment, per a crear una música nacional. Quan vol—i en "Boris" no hi són escassos aquests trossos—crea una música personal, d'un sentiment dramàtic exuberant que ens deixa corpesos pel seu verisme.

La versió que s'executa pertot de "Boris Godunov" és la reinstrumentada per Rimski Korsakov. No era possible esperar que se'ns donàs la partitura original de Mussorgski, solament executada a Leningrad ara farà tres anys. Diuen els que la coneixen que Rimski se'n va fer un gra massa. Amb tot, una de les escenes on se sent més la influència rimskiana, la de la *polonesa*, amb el duo de "Marina" i "Dimitri", fou suprimida i, en canvi, posaren en escena el quadre de la *revolta*, generalment suprimit a causa de les grans dificultats que els cors han de vèncer. Per bé que no podem aprovar cap mutilació, hem de convenir que no hi sortirem perdent.

I ara que parlem dels cors, no podem passar endavant sense fer-ne el més calorós elogi, com a cantants i com a actors. Formen un conjunt excel·lent, sensible a les menors indicacions del director; és una massa que cuida amb la major intel·ligència tant els efectes musicals com els plàstics. Recordam, per exemple, les belles actituds de cada un dels *boiards* en l'últim acte de "Boris", no ja en els moments en què cantaven, sinó molt especialment durant el parlament de "Xuiski".

La labor dels intèrprets en aquesta obra fou del tot reeixida. És difícil dir, en una companyia on el conjunt ho és tot, qui va sobresortir per damunt dels altres. Volem, de totes maneres, citar el senyor Romito Savaliev que encarnà "Boris" en forma ben notable. També és digna d'esment la senyora Nina d'Agrenév en el seu curt paper d'"Hostalera". Junt amb els senyors Levitzki i Kalnin ("Varlaam" i "Missail", respectivament) aconseguiren donar a l'escena de l'hostal una vida i un humor molt elogiabls.

Tots els altres artistes contribuïren a arrodonir la representació. Podem, doncs, ben dir que sentirem un "Boris" molt ben interpretat.

Si una llacuna hem d'assenyalar seria en l'orquestra. No és que sota la batuta del mestre Slavianski d'Agrenév no sonàs amb tota justesa. Ben al contrari. Consideram Slavianski com un director de primer rengle i amb un profund coneixement de les obres que dirigeix. El que succeí fou que per a una obra com el "Boris" li mancà orquestra. La massa orquestral era excessivament reduïda i es notava bastant la falta d'un bon tou de corda, principalment. Aquest defecte, però, es notà potser més en "Boris" que en les altres obres, degut a la seva major intensitat dramàtica.

KHOVANTXINA

Aquesta obra, escrita per Mussorgski amb posterioritat a "Boris", està inspirada, igual que aquella, en un episodi de la història de Rússia.

Per bé que el seu autor qualificà d'òpera el "Boris" i de drama musical la "Khovantxina", s'hauria acostat més a la realitat fent-ho al revés. En

aquesta última obra, apareixen convencionalismes en molta major quantitat que en "Boris" i, d'altra part, en aquest es troba més desenrotllat el *leit-motiv*, forma que s'ha convengut a dir que caracteritza el drama musical i que arriba al seu grau màxim en els drames de la segona època de Wagner.

Contràriament al que s'ha afirmat en la premsa local, la partitura de "Khovantxina" executada al Líric és també arranjada per Rimski. Les danses perses, entre altres fragments que delaten la mà d'aquest músic, no ens deixaran mentir. Bé siga, doncs, efecte del ropatge de Rimski, bé de la mateixa essència de la creació original de Mussorgski, el fet és que "Khovantxina" no arriba a tenir el nervi genial de "Boris". És més amable, més suau, hi ha major senzillesa, major claredat, però aquella fuga, aquella passió de "Boris", si no ha desaparegut del tot, hi és atenuada. S'hi troben molts cants populars, especialment cants religiosos russos, i àdhuc la part original pren un caient marcadament popular en molts passatges.

No és estrany que, degut a aquestes circumstàncies, fos l'obra que més agradàs al nostre públic, malgrat que "Boris" la superi indiscutiblement.

En l'execució de "Khovantxina" es va distingir, com sempre, la massa coral. Però en aquesta obra potser encara més que en les altres. Notam, per exemple, el cor amb què acaba el tercer acte, tan bell i tan ben cantat que va haver d'ésser repetit a precís insistents de l'auditori.

Nina d'Agrenév encarnà amb un perfecte coneixement el personatge de "Marfa", psicològicament el més interessant. El seu treball es va destacar sempre, com actriu i com a cantant, i culminà en el moment de la predicció a "Golitzin", pàgina esplèndida que digué esplèndidament. També Vladimir Karavia, en els seus dos papers d'"André Khovanski" i "Golitzin" va portar a terme una molt remarcable labor.

L'orquestra i tot el conjunt, ben disciplinats a les ordres intelligents del director Slavianski.

SNEGUROTXA

Rimski Korsakov va compondre aquest conte líric en 1882, quan l'autor havia arribat ja a la meitat de la seva vida.

Ben jove encara, als 21 anys, va estrenar ja una simfonia que el va revelar com a compositor, però, descontent d'ell mateix, deixa d'escriure i es posa de bell nou a estudiar.

Producte d'aquest estudi és la seva habilitat tècnica que el duu a considerar excessivament primitives i ingènues les orquestracions de les seves pròpies obres anteriors i les dels seus companys (cosa més greu), i el mou a reinstrumentar-les novament. A més de "Boris" i "Khovantxina", arranja "El Príncep Igor", de Borodin, i moltes altres. Fins a quin punt encerta en fer això, és difícil de dir, desconeixent les partitures originals. Els crítics d'avui són molt severs amb Rimski, del qual arriben a dir que falsificà les obres que va retocar. I, certament, no podríem dir amb quin dret gosà a posar la mà a les partitures de Mussorgski que, si potser li era inferior en tècnica, el superava en geni.

"Snegurotxka" ("La Filla de la Neu") és, com hem dit, un conte, agradablement musicat per Rimski. Tot, en ell, hi és delicat i sembla com si l'autor l'hagués escrit amb la preocupació d'agradar. Està visiblement influenciat per l'òpera italiana del segle passat i àdhuc s'hi troben passatges amb *gorgoritos* i tot.

Sense ésser una obra de gran transcendència, s'escolta amb força gust. Però si l'escola nacional russa no hagués creat altres obres de més enverga-

dura que aquesta, no hauria cridat tan enèrgicament l'atenció del món musical com ho va fer.

Olga Monska, una sopran de petita figura, s'encarregà del paper de la protagonista. La seva veu és d'una puresa igual a la "neu" que encarnava i, junt amb la seva mimica, contribuï a donar-nos la impressió de cosa immaterial, de cosa somniada.

Com en les altres obres representades, també en aquesta tots els intèrprets i executants compliren llur respectiva tasca en forma que sols elogis mereixen. L'orquestra, molt expressiva, justa i matisant sempre.

La coreografia i execució del ballet del tercer acte fou un vertader encert. Poques vegades es pot veure una simulació tan gran d'espontaneïtat, una dansa tan sàviament desordenada. Els ballarins Elisa Glück, Miquel Fedorov i el cos de ball, poc nombrosos, però ben disciplinat, obtengueren en aquest ballet un merescut triomf.

I, per acabar, no regategem la nostra sincera admiració pel mestre Ciril Slavianski d'Agrenév que, amb els artistes citats i encara d'altres de ben notables com les senyores Boiarska, Koretzki, Pelcs i els senyors Dievski, Richter, Zakharov, Andreev, Postnikov, etc., ha format un tan excellent conjunt, d'entre el qual sorgeix la vàlua, certament ben destacada, del propi director.

Que la seva tornada siga una realitat és el nostre viu desig.

CONCERTS

QUARTET BELGA AMB PIANO

Novament ens ha portat l'"A. de C. M." aquest Quartet que ja l'any darrer s'havia presentat al nostre públic. L'integren els mateixos artistes, senyors Maas, Lykoudi, Foidart i Wetzels. Si excellent el trobarem l'any passat, millor encara el judicam avui. És la constància en el treball,—apart dels mèrits individuals de cada component que, naturalment, hi entren en molt,—el que fa bona una agrupació de tal índole.

Aquesta vegada executaren el *Quartet en sol menor*, de J. Cristià Bach; el *Quartet en la major*, de J. Brahms; i el *Quartet en sol menor*, de W. A. Mozart. Un programa, com es veu, honest en la seva màxima expressió i capaç de satisfer el més exigent.

L'espai desacostumat que ocupa aquest mes la nostra secció no ens permet allargar-nos massa i ho sentim perquè això ens impedeix de fer algunes consideracions sobre l'art de Brahms, no tant conegut com es mereix. Diguem, únicament, que el "Quartet Belga" interpretà tot el programa amb una pulcritud i compenetració, això és, amb una perfecció, realment admirables.—E. P.

RECULLS DE FORA

En el nostre número de desembre últim reproduïem un article de «La Paraula Cristiana» titulat «Ordre» que originà una forta polèmica. Avui ens plau publicar un altre article que sota el títol «Aclariments» ha aparegut en el darrer fascicle de la mateixa revista. En ell, el seu il·lustre autor fixa, encara més, el seu pensament sobre la matèria tractada. Diu així:

«El nostre pòrtic del fascicle anterior ha suscitat una polèmica entre periòdics de dreta i d'esquerra de Madrid, amb repercussions a altres ciutats d'Espanya, en la qual fins ara no hem estat sinó espectadors encuriosits. Els d'esquerra abonaven els nostres punts de vista, decantant-los sovint a aplicacions que no ens poden ésser imputades. Els de dreta, tal vegada en virtut d'aquestes mateixes aplicacions, més tost que de la doctrina exposada, generalment els combatien.

Un d'ells, «El Debate», ens ha recordat els manaments de Lleó XIII als catòlics de França i d'Espanya d'acatar els poders constituïts. No li calia. A part que en el mateix article ja ens declaràvem antirevolucionaris, el benvolgut col·lega madrileny no ens podrà retreure cap expressió d'oposició als poders constituïts a Espanya.

L'esperit del nostre article no era d'apologia del desordre material, sinó de la primacia de l'ordre moral i jurídic damunt de l'altre. No atíavem els de baix a la revolta, ans exhortàvem els de dalt a la justícia, ben creguts de fer així l'obra més conservadora possible. No indicàvem la revolució com l'únic remei de la injustícia i de la tirania, ni tan sols no la declaràvem remei lícit, però afirmàvem i afirmem, que l'ordre purament extern aplicat a la defensa del desordre intern és el pitjor dels desordres, per tal com participa d'allò que en Teologia Moral s'anomena per antonomàsia desordre: la rebel·lió de la voluntat lliure de la creatura contra la llei eterna del Creador. Fer un pecat és cometre una immoralitat; defensar-lo teòricament i donar-li l'ajut de la llei humana i de la força material que és atribut d'ella, és quelcom de més greu, és una heretgia moral, posada per l'Església al costat mateix de l'heretgia dogmàtica en aquella expressió consagrada en tants textos canònics: la doctrina sobre la fe i els costums.

Avui encara direm més. Abans de posar-nos a fer chor amb les nostres dretes per condemnar el desordre material, els farem avinent que quan aquest desordre ha estat provocat per un desordre moral i jurídic que per la seva gravetat i per la seva feixuguesa damunt el poble, ha arribat a fer-se insuportable, només aquell qui primer haurà condemnat aquest desordre del món transcendent de la justícia—repetim: únic veritable desordre—tindrà dret a condemnar l'altre desordre. Callar, condescendir i fins abonar, quan els de dalt trenquen l'ordre de la justícia, i esclatar en indignació quan els de baix trenquen l'ordre del carrer, seria una conducta farisaica, o, si la comparació sembla poc elegant, seria proclamar el *Beati qui possident* dels pagans, diametralment oposat al *Beati pauperes* de l'Evangeli.

Un altre diari de dreta, «El Siglo Futuro», ens diu que el nostre concepte de l'ordre no és catòlic perquè només condemnem l'abús d'autoritat, però no la rebel·lió dels súbdits. La nostra definició (recordem-la: la disposició deguda entre els mitjans i el fi i entre els fins immediats i l'últim) condemna tots els desordres, i si en la seva explicació només fustigàvem el desordre d'aquells poderosos que fessin consistir tot l'ordre en l'extern, ni que sigui per defensar el desordre intern, era perquè aquesta era la idea que volíem desenrotllar en aquell article, als límits del qual no pot exigir-se l'explicació d'una idea tan complexa en tots els seus caires. Altrament, ja aleshores teníem la intenció de dedicar el següent pòrtic (que ja tenim escrit i compost, i que retirem d'aquest fascicle per fer lloc a l'actual) a estudiar a la llum de la doctrina catòlica el desordre dels humils. Però ara voldríem també nosaltres notar la fragmentació d'aquesta veritat que verifiquen dretes i esquerres. En general, les dretes només són sensibles al desordre del poble i les esquerres al dels poderosos.

Nosaltres, despagats, com tothom sap, dels qualificatius de dreta i d'esquerra, condemnem tots els desordres, i creiem que sols en això hi ha la justícia. Qui aprova l'un, expressament o tàcita, no té dret a condemnar l'altre.

¿Per què nosaltres, en aquest cas particular, ens decantàrem més a l'estil de l'esquerra i meresquérem, sense captar-la, la seva aprovació? Perquè creiem que el desordre del poderós que abusa de la força és més desordre que el del feble oprimint que transporta al món sensible la violència que els poderosos feien en el món moral. Aquell desordre és causa d'aquest, i causa posada per qui està més obligat a donar bon exemple i a vetllar pel compliment de la justícia. Altrament, el poble espanyol, durant la dictadura i molt abans, ha demostrat com li costa de fer aquest traspàs tumultuós, que escandalitza els ulls dels qui no s'escandalitzen del pecat transfigurat en llei. Ja deia Balme en un article famós que hi ha temps pitjors que els de revolució.

I nosaltres, pregonament antirevolucionaris, voldríem recordar a les nostres dretes que el veritable revolucionari no és el qui fa la revolució, sinó el qui la provoca. I que no la provoca sols el cabdill de les multituds violentes, sinó el conservador del règim del desordre, l'usufructuari de la tirania, que es nega a tota concessió i a tot diàleg amb els representants més o menys correctes, més o menys respectuosos, dels desamparats per la llei o pels qui l'apliquen. Aquest és qui cava les barricades de l'esperit, de les quals no són sinó conseqüència i fins imitació, les barricades de les vies públiques.

Una darrera observació a les nostres dretes catòliques sobre el perill de la doctrina de les consubstancialitats. En el món polític i en el social, les consubstancialitats són raríssimes. Entre aquests mons i el religiós, ens atrevim a afirmar en absolut que no n'hi ha cap. Molts catòlics de la primera meitat de la darrera centúria cregueren en la de l'Església amb les formes de govern anteriors a la Revolució Francesa. D'aquí nasqué el monarquisme catòlic francès i el consegüent laïcisme de la República amb el seu seguici de persecucions religioses, i els adveniments similars ocorreguts a Espanya. Fou Lleó XIII, en els textos exhumats per «El Debate» i en molts altres, qui els comminà a depositar una resistència absurda a l'adaptació i una doctrina que, vinculant l'Església a una forma de l'Estat, l'etern amb el temporal, l'immortal amb el moridor, comprometia greument l'esdevenidor de l'Església a Europa. La veu augusta d'aquell gran Papa trobà resistències infrangibles en els sectors dretistes d'ací i d'allí. Ací i allí en patim

encara. A França, finalment, la resistència s'ha reduït al cisma dolorós i cada dia més limitat de l'Acció Francesa. La gran massa dels catòlics s'ha fet resoltament republicana i la pau religiosa, amb totes ses benaurades conseqüències, va renaixent a França.

Es graciós que ara es retreguin les doctrines de Lleó XIII contra els qui, sense negar-nos a cap acatament degut, resistim contra tot intent de restauració de la perillosíssima doctrina de les consubstancialitats, que un dia ens podria inhabilitar per a aplicar amb fruit les sàvies orientacions del gran Papa!»

A la Sorbona de París es ve donant un curs d'història de la pintura catalana del s. XV, en el que prenen part, a més dels pintors catalans, els estrangers Helin de Loo, de Gant, Schneider, de París, i Toullon, també de París, els quals estudiaran les relacions entre aquella pintura i les escoles flamenca, avinyonesa i sienesa, respectivament.

A remarcar, l'interessant missatge que intellectuals de França, Alemanya i Anglaterra, dirigiren a Mussolini amb motiu del procés dels 25 delatats per la O. V. R. A.,—espècie de Checa soviètica o organització d'espionatge polític,—en el qual demanen pels encartats les mínimes garanties jurídiques que comporta el dret de gentes universal.

El 19 de gener fou closa a Londres la Conferència de la Taula Rodona, per la qüestió índia, amb un discurs conciliador de Mac Donald sobre la unitat índia i les reserves necessàries al dret de les minories. Poc després es seguí l'alliberament de Gaudhi, i des d'aleshores sembla haver entrat en una fase nova de conciliació el procés del nacionalisme índic; fase que culmina en l'acord clos entre el govern imperial, representat pel Virrei, i les forces de Gandhi.

Per una crònica de l'amic Dethorey, ens enteram que Sven R. Westman, el pintor suec que visqué deu anys entre nosaltres, ha exposat a les "Galleri Modern", de Stockholm, una col·lecció d'una cinquantena d'obres, entre olis i dibuixos, representant paisatges mallorquins.

D'aquesta exposició Dethorey diu: "L'obra de Westman no dona una idea natural de Mallorca. En dona una idea intel·lectual. I aquí està el seu valor màxim i l'objectiu de la intelligència de l'artista."

L'exposició de Westman ha estat molt ben acollida per la crítica sueca i haurà contribuït a donar a conèixer la nostra illa en aquell país nòrdic.

N O T I C I A R I

EL SOPAR ANUAL DE "LA NOSTRA TERRA"

El dia 9 d'aquest mes es reuniren, en un sopar d'amics, bon nombre de redactors, col·laboradors i amics de L. N. T. per celebrar l'entrada de la revista en el seu quart any de publicació.

Durant l'acte, cordial en extrem, les converses floriren al voltant de la taula presidida pel nostre Director, Antoni Salvà. Aquest s'aixecà a l'hora del xampany, i llegí les següents quartilles que foren acollides amb vius aplaudiments:

"Amics:

Hem vengut aquí per celebrar l'entrada de la benvolguda revista LA NOSTRA TERRA en el quart any de la seva publicació. ¡Any quart! ¡Qui ho hauria dit quan la començarem! Uns li donaven quatre mesos de vida; els més optimistes l'allargaven fins a un any. Elements per fer-la ja en teníem: la col·laboració dels aquí presents era aleshores, i és ara mateix, més que suficient per fer una revista de molta més empenta que la nostra si els que s'han reunit poguessin dedicar-hi totes llurs activitats; però calia fer-la de les sobres d'aquestes activitats i únicament per l'amor a un ideal. Calia fer-la dins l'ambient poc favorable que hi ha hagut sempre a Mallorca per aquestes coses; en època de persecució de la nostra llengua; amb censura governativa i, per acabar, amb enemics a la vista que gaudien de tot el favor oficial. Malgrat això, pogueren més els entusiasmes juvenils d'En Francesc Vidal i començarem a publicar-la. Al cap de tres mesos, el nostre bon amic, pare de la criatura, hagué d'anar-se'n a viure a Barcelona per seguir el camí de la seva vida i la revista quedà orfe de director.

Després, tots sabeu quines foren les circumstàncies que em dugueren a mi a la direcció. Fou en el sopar de comiat que oferirem al director que ens deixava, gairebé els mateixos que ens hem reunit avui, quan els vapors del xampany i l'aroma tòxic i torbador dels cigars de l'Havana arribaren a fer-me creure que, entre els que eren presents a aquell acte, no n'hi havia cap altre més que jo que tengués la llibertat necessària per ocupar aquest lloc, almenys mentre durassin aquelles circumstàncies excepcionals. I vaig tenir la debilitat d'acceptar la Direcció, als meus anys, amb tota la inconsciència d'un atlot inexpert i malgrat la repugnància que sentia d'haver-me de comprometre a una tasca que no era la meua. La contrarietat que vaig sentir en despertar-me el dia següent, i la humiliació davant mi mateix en considerar que allò que hauria estat per qualsevol de vosaltres la cosa més planera i natural havia d'ésser per mi una muntanya, ningú no la sap més que Déu i jo. ¿Qui em manava posar-me en coses que no eren del meu ram a una edat tan desplaçada de les vostres? ¿Què havia tengut jo mai de literat, d'home de ciència o d'artista per posar-me a dirigir una revista de Literatura, d'Art i de Ciències?

I tanmateix vaig acceptar l'encàrrec. I passaren les circumstàncies excepcionals que em mogueren a acceptar-lo i encara el port sobre les espatles. ¿Voldrà dir això que hagi modificat la meua opinió respecte de mi mateix? De cap manera: lluny de modificar-la m'he afirmat de cada dia més en la mateixa opinió amb l'experiència d'aquests tres anys. El miracle l'han fet els que m'han ajudat a portar la creu, més ben dit: els que han carregat amb tota la feina de la direcció i han tengut l'abnegació, que els agraeisc de cor, d'atribuir-me els èxits del càrrec.

A ells, doncs, vull retornar l'honor d'aquests èxits, públicament, perquè no vull cometre una segona lleugeresa, la de guarnir-me amb plomes d'altri. Primerament, fou l'amic Jaume Busquets,—la competència del qual en matèries filològiques i els seus coneixements del lèxic pur i de l'ortografia de la nostra llengua són coses tan conegudes de tots, i tan envejades també,—el que m'ajudà en la tasca de la Direcció; però les ocupacions del seu càrrec i el viatge que féu a Anglaterra el forçaren a deixar d'ocupar-se de la revista poc temps després, i jo vaig perdre el meu braç dret.

Déu, però, que en la seva infinita justícia no pot deixar d'afavorir una causa tan justa com la nostra, ens envià un altre director *efectiu*—jo no en som més que director *nominal*—com mai no hauriem somniat. Un director que uneix a la seva competència i a la seva activitat, no gens comunes, les altíssimes qualitats del seu entusiasme per la nostra idea i de la seva extraordinària simpatia. N'Estanislau Pellicer, aquest mallorquí de Catalunya que tantes vegades ens ha fet de regulador discret dels nostres entusiasmes de catalans de Mallorca; aquest col·laborador infatigable en les tasques de la nostra redacció; el ponderadíssim crític musical de la revista; l'home de conversa ameníssima que coneix admirablement la Gramàtica, la Història i la Geografia i que sap d'Art i de Literatura més que molts dels que en pretenen; el company estimadíssim de tots nosaltres que té el do de l'encert en tot quant pren a compte seu; aquest ha estat fins ara el veritable director de LA NOSTRA TERRA.

La valuosíssima col·laboració de tots nosaltres, ordenada incansablement per aquest amic benvolgut, pot dir-se que ha estat durant aquests dos anys l'ànima de la nostra revista; però aquesta ànima necessitava d'un cos unit a ella per viure la vida material, i l'artífex d'aquest cos perfecte ha estat En Francesc Soler, que ha sabut posar-la tipogràficament a l'altura de les de més digna presentació que es publiquen a la Catalunya gran. A la seva ajuda material, i àdhuc econòmica, deu també la revista bona part de la seva duració.

L'altra part, potser la principal, es deu a un factor del qual no es pot prescindir i que ordinàriament és el més oblidat de tots, sobretot quan es tracta d'affers de l'esperit com és el nostre: em referesc a l'absoluta escrupolositat en l'administració. Aquest factor ens el proporcionà un dels nostres més entusiastes col·laboradors, En Joan I. Valentí, el metge intel·ligentíssim que, malgrat les seves tasques professionals, ha tengut l'abnegació de carregar-se la feina més ingrata de totes, i en el seu càrrec d'administrador ha assolit els èxits que tots coneixeu i que mai no li agrairem abastament.

Permeteu, doncs, que el més inútil de tots, aquell al qual heu tengut l'amabilitat de donar durant aquests tres anys el nom honorable de Director, en alçar avui la copa per la llarga vida de L. N. T., us convidi a alçar-la particularment per la salut dels companys benvolguts que us he anomenat, puix a ells particularment pertany tota la glòria.

¡Amics! Conservem-la tot el temps que ens sigui possible la nostra estimada revista. Mentre ella aleni, enc que ens separin accidentalment altres.

ideals polítics, ens trobarem sempre units a la seva ombra, amb llaç de veritable germanor, sota les ales dels nostres comuns ideals. L'ideal d'amor entranyable a la nostra gloriosa avior; l'ideal de la major expansió de la cultura del nostre poble; l'ideal, en fi, de la dignificació i enaltiment del Verb de la Pàtria."

L'acte s'acabà a mitja nit. Els assistents en guardaran un grat record. En sortir, tothom feia vots perquè cada any es puga tornar a celebrar amb creixent entusiasme per la nostra revista i pels ideals que sustenta.

TURISME

Tiraren àncores en les aigües de la nostra badia: El paquebot alemany "Usambra" i el vaixell "Adolph Woermann". Els nordamericans: "Thalassa" i "Layonara". El transatlàntic anglès: "Empress of France". El bell vapor francès "France" de la important casa armadora "Compagnie Générale Transatlantique". És el primer viatge que fa a la nostra illa el major vaixell vengut a Mallorca. Fa el servei entre Havre i New-York en sis dies gràcies al seu caminar rapidíssim de 24 milles. Interiorment ve decorat amb gran refinament; en els salons imperen els estils Lluís XIV i Imperi, amb gran sumptuositat.

LES MIGRACIONS DE LES AUS

A Sòller un caçador matà un tord, el qual, un pic regonegut, se trobà que tenia a una cama un anell amb inscripció. Remès al "Vogelwarte", això és al Centre de la ciutat alemanya Rositten (Prússia Oriental) encarregat de vetlar el vol de les aus de pas, es rebé una lletra que certifica que el tord era del Comte A. de Dohna-Lauk, com també l'anell en el que gravà la inscripció el 23 de juny de 1929.

Aquest animallet, després d'un llarg vol a través d'Europa, ha trobat la mort a Mallorca, víctima del plom d'un caçador d'ofici.

NOCES D'ARGENT DEL "FOMENTO DEL TURISMO"

Aquesta meritíssima entitat, a qui tant deu Mallorca, acaba de celebrar els vint-i-cinc anys d'existència. Per commemorar aquest fet s'aplegaren a l'"Hotel Formentor" les persones més destacades en l'acció pro-turisme a l'illa.

Després del dinar, el benemèrit secretari Vidal, recorda el dia de la constitució de la societat, el 2 de desembre de 1905 a l'estatge social de la "Càmara de Comercio" i la primera Junta integrada pel President, Marquès de la Torre; Vice-President, En Ferran Alzamora, pels Srs. Sampol, Fajarnés, Lavandera, Torrendell, Mulet, Esteva i Albareda, morts uns, a fora altres i ben pocs entre els assistents a aquell acte. Parlaren després N'Antoni Albareda, primer secretari, qui donà les gràcies per la invitació. N'Antoni Mulet demana una oració per les ànimes dels morts i entre moltíssimes consideracions clamà pel millorament del turisme, i per l'amorosida conservació de les nostres coses típiques; per la construcció d'un port en consonància amb les exigències dels vaixells qui ancoren a la nostra mar. El Batle de Ciutat destaca moltes idees del Sr. Mulet i lloa la festa que se celebrava per ésser la consagració oficial de la nostra illa a la Meca del turisme. Remarcà el creixement del turisme en el fet que el Sr. Albareda, vint-i-cinc anys enrra hagué d'emigrar de l'illa perquè el "Grand Hotel" estava sempre buit. I avui no havia trobat per a ell una habitació disponible. Fou lloada l'obra de Diehl, el qual per ésser fora s'adherí a l'acte, i tots

manifestaren desitjos de poder-se aplegar novament per celebrar les noces d'or. Tals són també els desitjos de L. N. T. que segueix amb interès la tasca de la benemèrita societat.

EL MONUMENT A COSTA I LLOBERA

L'“Associació per la Cultura de Mallorca” convocà a una junta les persones més sobresortints en lletres, arts, ciències i banca, a la que fou present una comissió del poble de Pollença.

Es parlà del projecte d'aixecar un monument a Ciutat i altre a Pollença per perpetuar la memòria del cantor d'“El Pi de Formentor”.

Una comissió fou nomenada per estudiar l'avant-projecte de dites obres.

LA TRADICIÓ S'ESFUMA

Va abolint-se lentament el costum antic d'encendre fogateres a les places públiques de la Ciutat la vetla de la festa del Sant Patró.

Als suburbis no es resigna a morir. Així és que se n'encengueren i amb aquest motiu els veïns pogueren veure cremar objectes vells casolans inútils, tot atiant la fogatera, fins a prendre proporcions imponents.

LA COMPANYIA DE FERROCARRILS DE MALLORCA

Aquesta Companyia acaba de posar en circulació uns nous cotxes, dotats dels avenços moderns, tant en bellesa com en comoditat; sis locomotores servides per la Societat de Material Mòbil i Construccions Babcock i Wilcox, de Galindo; tres cotxes automotors i tres autos Dodge.

Així l'esmentada companyia ve a completar l'acció pro turisme, tan florent en els nostres dies.

CONFERÈNCIES

Mn. Francesc Sureda, a l'església de Sant Nicolau, de Ciutat, dona un curs de cinc lliçons per oficials de l'exèrcit i classes intel·lectuals.

Dissertà sobre temes fonamentals, objecte de discussió religiosa, tals com: “Posició del pensament modern en les relacions amb les bases científico-criteriològiques de la fe”, “Valoració transcendent de les seves obres”, “Possibilitat, historicitat i discernibilitat criteriològica del fenomen miraculós”, “Gènesi del progrés modern” etc.

Hi assistí nombrosa concurrència.

A l'“Academia de Medicina” amb motiu de la sessió inaugural del present curs el metge D. Bernat Obrador féu una conferència sobre “Notes sobre bacteriòfags”.

El conferenciant nota que gràcies a l'avenç de la bacteriologia coneixem l'agent determinant de les malalties; on es troba en el nostre organisme; com hi viu i la manera de combatre'l. Aquest coneixement fa possible prendre les mesures convenients que la ciència ha dividit en dues classes: una, les externes que tendeixen a rodejar l'individu amb les màximes garanties de seguretat, de caràcter individual, urbana, industrial, escolar, etc.; i l'altra correspon a la gran higiene, nodrida amb els treballs realitzats als laboratoris tocant a la biologia dels agents microbians, productes tòxics, reacció de defensa dels elements cel·lulars de l'organisme, vacunes, sense oblidar d'assenyalar les regles més adients pel desplegament, conservació de l'home, ja que la seva salut és un dels factors més importants per mantenir pròspera la vida dels pobles, i llur capacitat pel treball.

¿Quin progrés cal notar després del descobriment de la vacuna de Jenner

contra la verola i l'antiràbica del gloriós Pasteur? Retreu tot seguit els experiments de Twort i D'Herelle en el camp de la biologia que enriqueixen amb noves pràctiques la immunitat i terapèutica i gràcies a elles es pot afirmar l'existència de bacteriòfags en les deposicions individuals durant el curs d'una epidèmia i encara pot sotmetre's a regles fixes.

El Dr. Valdés Guzmán fou l'encarregat de fer el parlament inaugural al "Colegio Provincial de Médicos". Dissertà sobre la curabilitat de la tuberculosi.

Comença amb un anàlisi terapèutic pel pneumo-tòrax. No entrà en detalls de tècnica per pertànyer al tisiòleg.

Després entra en consideracions anatomo-patològiques i explica per què es cura o millora la tuberculosi en la forma cavitària. Remarcà les tristes conseqüències del pneumo-tòrax en els malalts amb tuberculosi laríngea o intestinal. Retregué exemples d'hemoptisi rebel a tot tractament, curada fent el pneumo-tòrax. Considera imprescindible l'ajut dels raigs X per fer el diagnòstic de la forma clínica i el tractament. Creu el conferenciant que l'endarreriment en la terapèutica de la tuberculosi pulmonar es deu a l'allunyament espiritual entre metges i cirurgians i considera que és un càrrec de consciència arreconar el malalt en el departament d'incurables de l'hospital, per tal que hi finesca els dies consumit per la febre. Estudia les adherències de Xalabarder, el mètode de Jacobaeus i el seu pleuroscopi. Opina que el radi-bisturi, fent l'electro-coagulació evita les molèsties del fum que obscureix el camp operatori i alhora el perill de les hemorràgies, temibles en la cavitat pleural.

Retrets els procediments poc cruent, anomena tot seguit els cruent un d'ells la ressecció de la primera costella segons la pràctica de Freund, que no deu emprar-se a manera de terapèutica, més tost de profilàctica. Cita l'experiment de Baemeister qui injectava intravenosament a conills bacils tuberculosos i els procediments de Brauer, en ressecar bona part de paret costal. Fa una crítica de la pneumolisi intra i extra pleural i rebutja la parafina, per haver vist a Alemanya malalts que al cap de tres anys l'escopien.

ESCOLES FRANCISCANES

El Rvt. P. Samuel d'Algaida, O. M. Cap., dels Caputxins de Ciutat, té en vies de realització la fundació d'unes escoles gratuïtes franciscanes.

Orientades principalment per a la formació religiosa de la joventut, no es descuidarà tampoc en elles el cultiu dels nostres ideals i a tal fi s'hi donaran cursos d'estudi de la nostra llengua, de la nostra història i de la nostra literatura.

Desitjam que l'èxit acompanyi la iniciativa del P. Samuel i que el jovent per ell format tinga l'espirit roent d'ideals franciscans i patriòtics.

LA SOCIETAT ARQUEOLÒGICA LUL·LIANA.

Aquesta meritíssima entitat d'estudis històrics tengué la junta anual de reglament al convent de Sant Francesc.

El President donà compte als presents de l'estat dels plets referents al reglament de la Societat i al Museu. Respecte al primer extrem, llegí una carta de l'Arquebisbe-Bisbe, en reposta a la relació de fets que la Societat posa a la seva consideració, en la qual carta es dona per vàlid el dit reglament. La malaltia de S. E. ha perllongat la resolució del segon, que segurament es definirà en una forma satisfactòria. A més, es parlà de la conveniència de canviar de local, ja que l'actual és insuficient pel despla-

gament de les activitats de l'entitat, i del cinquantenari de la fundació. La Junta Directiva fou reelegida amb un vot de confiança.

NOU CASAL DE L'ESTACIÓ DE SANIDAD MARÍTIMA"

Roman allotjada al nou edifici construït al moll, junt al de la Junta d'Obres del Port, l'esmentada Estació sanitària. A la planta baixa hi ha dues sales per cures d'urgència, dotades de modern material quirúrgic.

Dalt, es troben sales, ricament decorades i amoblades.

Amb tot, els ciutadans no ens podem aconsolar encara de l'emplaçament desencertat del cos d'edifici, que tapa, als qui es passegen pel Born, l'esplèndida vista de la mar.

HOMENATGE A L'ARTISTA SRA. CLOTILDE FIBLA

Un nodrit estol d'admiradors de l'obra pictòrica d'aquesta notabilíssima pintora catalana volgueren celebrar l'èxit de la seva exposició a les "Galeries Costa" aplegant-se al seu entorn en dinar d'homenatge. Es celebrà al "Restaurant Born". A la fi, parlà el notable dramaturg Jacint Grau en lloança de l'homenatjada. Després, En Joan Antoni Fuster Valiente digué aquestes paraules, que posen de manifest l'admiració i estimació que amb l'art exquisit i virtuts personals ha conquistat a Mallorca la Sra. Fibla:

«Senyores i amics: pel que veieu, la que podríem dir "escola de Deyà" és una escola molt feïnera; i com que és amiga de parlar poc, plena d'alegria, ofereix avui a Clotilde Fibla les flors més belles dels nostres horts.»

Pere Càffaro reté també homenatge a Clotilde Fibla amb la següent quartilla:

«A l'artista excellent Clotilde Fibla.

Senyora: la vostra obra artística és mostra clara d'expressió sentida de bellesa; i és que sabeu dar a les coses la veu del vostre propi cor.

El foc diví de l'Art flameja dolçament, amb *llengos* goloses i rítmiques, a l'entorn de les vostres fruites i flors, dels vostres peixos i del gall blanc d'ulls d'or i encesa cresta: bell gall d'anunciació que, segurament, vetla l'estrella d'una albada de glòria.

I captiva el vostre art perquè parla francament i amb claredat, sempre ple de vols d'harmonia.

És art que neix del cor, lliure de les preocupacions dels "purament tècnics, llimadors maniàtics de la forma externa..."

Finalment l'homenatjada digué:

«Voldria expressar a tots vostès, la forta emoció espiritual que, com un esclat de nova Vida, en aquests moments estic... Voldria, però, que totes les roses que jo he pintat, perfumessin aquest jardí humà, recull de germanor i de gentilesa... Beuré el vi transparent que m'haveu fet posar a la copa, per l'enlairament dels nobles ideals de Bellesa, per tots els Esperits que senten la renovació i l'infinit de Vida, i per Mallorca, a la que tant he estimat, i a la que tant estim.»

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

ADMINISTRADOR:

JOAN I. VALENTÍ I MARROIG

Redacció i Administració: *Palacio*, 40, baixos.—Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes.—Trimestre, 3 ptes.—Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER.—SANT FRANCESC, 2 I 4.—PALMA DE MATLORCA